

Dobrovolníci a Úřad práce v Děčíně během povodní v srpnu 2002

Ing. Vlastimil Pažourek (Úřad práce Děčín)

Představení města

Město Děčín patří mezi větší sídelní aglomerace, má zhruba 56 000 obyvatel. Z pohledu sociálních podmínek zaměstnanosti a ekonomické síly patří mezi spíše chudší části země. Ve městě pracuje zhruba 24 % zaměstnanců v průmyslu, 13,2 % v dopravě a 11 % v obchodu. Město má úzkou vazbu k lodní dopravě, neboť zde sídlí největší česká plavební firma a loděnice. Průměrná mzda je zde výrazně nižší než je celostátní průměr, je zde nižší procento vysokoškolsky vzdělaných obyvatel. V okrese je výrazně vyšší procento obyvatel se základním vzděláním. Proti celostátnímu průměru je v Děčíně vzhledem k počtu obyvatel poměrně málo podnikatelských subjektů.

Výhodou je naopak stabilizovaná situace většiny významnějších zaměstnavatelů ve vlastnictví zahraničních majitelů z USA, Kanady, Švédska, SRN a Rakouska.

Samotné město tvoří cca. 2/3 počtu obyvatel a ekonomické váhy okresu Děčín. Výrazným problémem celého regionu je nezaměstnanost. V okrese byla koncem měsíce dubna zjištěna míra nezaměstnanosti 15,2 % a v samotném městě Děčín 14,71 % .

Obecný úvod k povodním

Město Děčín od svého vzniku s možností povodní počítalo. Je zde zachován historický vodočet se záznamy velkých povodní od 16. století. Většina starší městské zástavby nebyla srpnovou povodní zasažena. Nejvíce byly poškozeny nově vystavěné objekty po roce 1945 v inundačním pásu řek Labe a Ploučnice a v okolí Jílovského potoka.

Povodňová situace ve městě byla zdramatizována poprvé ve středu 14. srpna, kdy byla zastavena veřejná doprava a omezil se provoz na obou silničních mostech. Řeka Labe v Děčíně kulminovala večer v sobotu 17. srpna. Normální provoz v dopravě i na mostech byl zahájen už v pondělí 19. srpna.

Povodňové aktivity úřadu práce

Od středy 14. srpna fungoval povodňový štáb Úřadu práce v Děčíně, neboť první zveřejňované odhady katastrofy předpovídali hrozbu ohrožení sklepních prostor úřadu. Tyto první informace se ale časem nepotvrdily. Významné bylo rozhodnutí vedení zaměřit se na odstraňování následků povodní, což bylo projednáno už v sobotu 17. 8. a v neděli 18.8. večer. Už v prvních dnech se také ukázalo, že budou postiženi i naši kolegové. Škody z povodně muselo řešit 7 z 62 zaměstnanců děčínské části úřadu.

Rozhodnutím ředitele byla už v pondělí nabídnuta možnost pracovat na odstraňování škod pro nezaměstnané z titulu veřejně prospěšných prací. Byl přitom kladen důraz na dobrovolnou snahu a aktivitu nezaměstnaných. V této extrémně naléhavé situaci byla výše dotace zaměstnavatelům zvýšena na 12500 Kč měsíčně – což odpovídalo 9200 Kč měsíčné hrubé mzdy. Tato částka zhruba odpovídala výši průměrné mzdy v dané pracovní kategorii v okrese v té době.

Na poradě vedení úřadu v pondělí bylo rozhodnuto zaměstnávání nezaměstnaných na veřejně prospěšné práce dát naprostou prioritu. K zajištění potřebných administrativních a organizačních služeb bylo vyčleněno několik pracovníků z odboru trhu práce. Povodně měly také prioritu na odboru zprostředkování a na ekonomickém odboru.

Současně jednal ředitel se starostou města o možnostech pomoci, nicméně tato jednání v této době ještě nevedly k domluvení spolupráce s krizovým štábem města.

Ve středu byl námi zvolený postup dodatečně podpořen metodickým pokynem Ministerstva práce a sociálních věcí, které dokonce už v pátek 23. srpna osobně v Děčíně projednával ministr práce Ing. Škromach a ředitel Správy služeb zaměstnanosti Ing. Kasnar. Ministerstvo vzhledem k potřebě i zvýšilo rozpočet úřadu práce na aktivní politiku zaměstnanosti částkou 5 mil. Kč, která byla účelově vázaná na řešení povodňových škod.

V pondělí byly zahájeny aktivity směřující k zajištění pracovních sil na odstraňování následků povodní. Tiskem, rádiem a letáky s pomocí občanského sdružení Arnika byla zprostředkovávaná informace, že úřad práce žádá dobrovolníky z řad nezaměstnaných, aby se hlásili na úřadě o práci. Od prvních dnů se hlásili desítky zájemců. Úřad práce tyto zájemce registroval, zjišťoval jejich kvalifikaci, zdravotní stav, fyzické možnosti pomáhat. Část se zájemců byli i lidé zaměstnaní, kteří přišli nabízet alespoň krátkodobou pomoc. Ty jsme dále odkazovali na organizace pracující s dobrovolníky. Zájemci podle pořadí nahlášení byli telefonicky i osobně dále nabízení zaměstnavatelům, kteří se hlásili o pomoc při uklízení po povodni.

Hlášení dobrovolníci z řad nezaměstnaných na odstraňování povodňových škod v prvních pracovních dnech po kulminaci 17. srpna 2002.

Den	19.8.	20.8.	21.8.	22.8.	23.8.	26.8.	27.8.	28.8.	30.8.
Počet hlášený během dne	8	22	30	18	21	52	42	28	25
Celkový počet hlášených dobrovolníků	8	30	60	78	99	151	193	225	250

Ve stejnou dobu byla zavedena evidence zájemců ze strany zaměstnavatelů. V tomto směru se náš úřad snažil o aktivní nabízení zaměstnanců. Oslovili jsme většinu místních stavebních firem a místní technické služby, kde jsem se ale setkali s poměrně malým ohlasem. Většinu prací zajišťovali tyto firmy vlastními zaměstnanci, s tím že byly zcela financovány městem. Hlásili se u nás nejvíce menší obce v okolí Děčína a zaměstnavatelé z řad živnostníků a podnikatelů povodní přímo poškození.

Hlášené nabídky volných pracovních míst pro zaměstnance podporované Úřadem práce

Den	19.8.	20.8.	21.8.	22.8.	23.8.	26.8.	27.8.	28.8.	30.8.
Nabídky míst v daném dni	15	19	25	10	33	69	5	64	12
Celkem nabízená místa na řešení škod po povodních	15	34	59	69	102	171	176	240	252

V této době nám výrazně pomohla aktivita neziskových organizací Arnika a Farní Charita, kteří po dohodě s námi zavedli velmi pružně servis pomoci domácnostem. Tyto organizace měli v krátkodobém pracovním poměru na dobu určitou na 40 zaměstnanců. Část z jejich zaměstnanců si během vyklízacích prací našla stabilní práci, někteří se naopak v práci neosvědčili. Na jednom pracovním místě se proto u nich vystřídalo postupně i několik lidí. Celkově obě organizace zaměstnaly na 55 původně nezaměstnaných. V některých případech se ujal i lidí v evidenci úřadu práce bezprostředně poškozených povodní, kterým umožnily pracovat na svém majetku s podporou státu. Dohody s nimi uzavřené byly platné od srpna do prosince 2002.

Možnosti Úřadu práce

Metodický pokyn ministerstva vydaný 19.8. 2002 a distribuovaný během následných dvou dnů doporučoval úřadům práce podporovat zaměstnávání při odstraňování následků povodní formou veřejně prospěšných prací (VPP) a prostřednictvím společensky účelných pracovních míst (SÚPM). Vzhledem k organizačním a administrativním možnostem úřadu byla v Děčíně preferována podpora veřejně prospěšných prací.

V metodickém pokynu bylo pro tyto účely přímo uvedeno:

- V rámci veřejně prospěšných prací (VPP) u obcí, zaměstnavatelů, veřejně prospěšnou prací pro tyto účely se rozumí odstraňování následků povodní na veřejném a soukromém majetku včetně vlastního.

- Ohodnocení uchazečů o zaměstnání by mělo být ve výši, která odpovídá obvyklé mzdě za stejné či podobné práce s tím, že úřad práce vedle dotace na mzdu hradí i pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a zdravotní pojištění.

- Uchazečům o zaměstnání nelze nařídít, aby přijali zaměstnání, které pro ně není vhodné a to ani na dobu určitou.

Výsledky povodňového režimu

V prvních dnech po povodni, během srpna, se nám na práci přihlásilo na 250 uchazečů o práci z nichž byly následně zhruba tři čtvrtiny zaměstnány.

Ještě během září se hlásili i další nezaměstnaní. U nich byla výraznější ekonomická motivace, neboť úroveň platů při odklizení následků povodní byla pro nekvalifikované zaměstnance poměrně vysoká. Celkem se nám přihlásilo na 450 nezaměstnaných, což bylo zhruba 10 % nezaměstnaných z postiženého regionu. Z tohoto počtu bylo úřadem práce podpořeno na 280 krátkodobých pracovních míst. Většina z pracovníků pracovala jeden nebo dva měsíce. Pouze Arnika a Farní charita, které zajišťovaly pomoc v domácnostech nejpostiženějších lidí, měly většinu svých zaměstnanců podporovanu od srpna až do poloviny prosince.

Zvláštním problémem, který jsme v rámci povodňového režimu řešili, byla podpora dobrovolným hasičům v evidenci úřadu práce. V okrese Děčín to bylo zhruba 20 osob, které zasahovali při záchraně majetku a životů bez jakékoliv kompenzace své práce. Snažili jsme se jim zajistit alespoň následnou práci na veřejně prospěšných prací u obcí a v hasičských sborech. Díky poměrně omezené koordinaci aktivit s povodňovými štáby bylo zaměstnání nezaměstnaných dobrovolných hasičů řešeno během měsíce září a října, a to zpravidla na dobu dvou měsíců.

Celková podpora Úřadu práce v Děčíně zaměřená na odstraňování následku povodní dosáhla částky 6 400 000 Kč, což bylo zhruba 6 % celkového ročního příspěvku státu na aktivní politiku zaměstnanosti v okrese Děčín. Z tohoto pohledu můžeme chápat aktivizaci 280 nezaměstnaných během povodní jako vysoce efektivní.

Pomoc domácnostem poškozených povodněmi pokračuje i v tomto roce. Občanské sdružení Arnika ve spolupráci s Úřadem práce v Děčíně, s městem Děčín Charitním sdružením Děčín a sdružením ADRA podalo koncem roku 2002 projekt na podporu domácností, který uspěl. Úřad práce se na projektu podílí částkou cca. 1,4 mil Kč formou dotace na veřejně prospěšné práce, celkově má projekt k dispozici téměř 5 mil. Kč. V rámci tohoto projektu pracuje 22 lidí po dobu 8 měsíců na kvalifikované pomoci pro nejpoškozenější domácnosti.

Závěry

Role Úřadu práce v krizových štábech

Úřady práce mohou efektivně pomáhat odstraňovat následky živelných katastrof díky prostředkům aktivní politiky zaměstnanosti státu. Považujeme proto za logické, aby patřily mezi instituce, které budou součástí krizového řízení. Jejich zástupce by měl být v okresních a městských komisích krizového řízení. Už v průběhu živelné katastrofy by se měly připravovat aktivity na odstraňování následků.

Dořešení role nezaměstnaných dobrovolných hasičů.

Je třeba se zamyslet nad způsobem, jak kompenzovat dočasně nezaměstnaným dobrovolným hasičům práci na povodních. Současná praxe je bohužel neudržitelná, neboť nezaměstnaný dobrovolný hasič po měsíčním zásahu má nárok pouze sociální dávky, o kterou se ještě musí dohadovat.

Úřady práce mohou dočasně spolufinancovat pracovní místa vytvořená k organizaci řešení škod po živelných a jiných katastrofách.

K organizaci prací s nezaměstnanými je ovšem třeba zajistit zaměstnavatele, neboť úřady práce sami nesmí zaměstnávat nezaměstnané. Organizátory mohou být neziskové organizace, města i soukromé firmy. Právě role zaměstnavatele organizujícího veřejně prospěšné práce je jedna z nevhodnějších forem pomoci dobrovolnických organizací. Mělo by se s touto možností počítat i v plánech krizového řízení.

Z tohoto pohledu mohou být dobrovolnické organizace významným a užitečným partnerem státu a úřadů práce při odstraňování následků živelných katastrof.